

Index rovnosti žen a mužů je unikátní měřicí nástroj, který syntetizuje složitost problematiky rovnosti žen a mužů do uživatelsky přívětivého a srozumitelného měřítka. Na základě politického rámce Evropské unie pomáhá sledovat vývoj v oblasti rovnosti žen a mužů v čase v celé EU.

Ukazatel rovnosti žen a mužů se skládá z šesti hlavních oblastí (práce, peníze, znalosti, čas, moc a zdraví) a dvou vedlejších oblastí (protínající se nerovnosti a násilí). Vypočítá se sloučením různých genderových ukazatelů do jednoho souhrnného měřítka. Index přiděluje členským státům skóre od 1 za naprostou nerovnost do 100 za naprostou rovnost. Měří nejenom genderové rozdíly mezi ženami a muži, ale zohledňuje i situaci dané země a různé úrovně úspěšnosti členských států v různých oblastech. Vysoké celkové skóre značí jak malé (nebo žádné) genderové rozdíly, tak dobrou situaci pro všechny (např. vysokou míru zaměstnanosti žen i mužů).

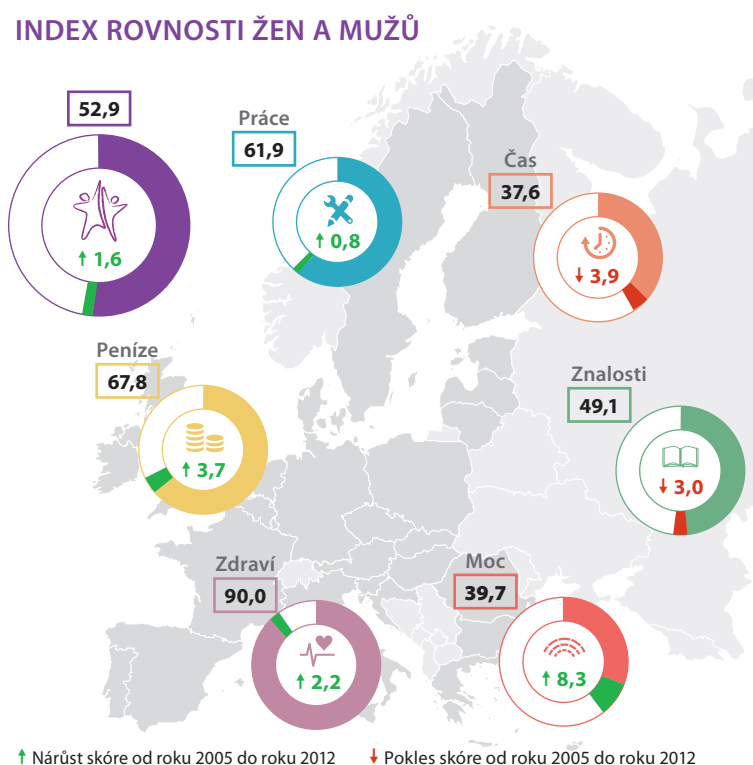
Index rovnosti žen a mužů 2015 měří, jak daleko (nebo blízko) byly EU a členské státy od dosažení rovnosti žen a mužů v letech 2005, 2010 a 2012⁽¹⁾. Poskytuje výsledky pro každou oblast a dílčí oblast. Jedná se také o první pokus vypočítat souhrnný ukazatel násilí na ženách.

Pokrok v oblasti rovnosti žen a mužů od roku 2005

Index rovnosti žen a mužů v letech 2005 až 2012 vzrostl jen nepatrně o 1,6 bodu, což představuje nevýznamný pokrok. Průměrné skóre **52,9 ze 100** v roce 2012 znamená, že EU je na půl cesty k dosažení rovnosti žen a mužů.

Dvě oblasti, které představují největší problém, jsou nerovné rozdělení času na péči o děti, domácí práce a volnočasové aktivity mezi ženami a muži (nerovnost od roku 2005 vzrostla) i zastoupení žen v mocenských a rozhodovacích pozicích. Přestože ženy jsou od roku 2005 jmenovány do nejvyšších funkcí, na prolomení převahy mužů je to stále málo.

I přes pokrok v oblasti dosaženého vzdělání je segregace ve vzdělání nadále velmi rozšířená a došlo k poklesu celoživotního učení. V oblasti znalostí se celkové skóre v letech 2005 až 2012 snížilo. Rovnost žen a mužů v oblastech práce a peněz jeví známky zlepšení, ačkoli v oblasti zaměstnanosti a příjmů stále panují značné genderové rozdíly. Průměrný rozdíl ve výši důchodů žen a mužů v EU v roce 2012 činil 38 % a odráží kumulativní dopad nerovností mezi ženami a muži během života⁽²⁾. Skóre rovnosti žen a mužů v oblasti zdraví je vysoké. Významné rozdíly v chování žen a mužů ovlivňujícím zdraví mohou být přidány v budoucnosti, aby poskytly více informací o nerovnosti žen a mužů v oblasti zdraví.

(1) Index rovnosti žen a mužů vychází z údajů Eurostatu (šetření pracovních sil v EU, zjišťování struktury výdělků, statistiky EU v oblasti příjmů a životních podmínek, demografické statistiky), z dotazníků organizací Unesco/OECD/Eurostat zaměřených na statistiky v oblasti vzdělávání, průzkumu pracovních podmínek v Evropě nadace Eurofound, databáze Evropské komise o účasti žen a mužů v rozhodovacím procesu a z průzkumu agentury FRA o násilí na ženách.

(2) EIGE (2015), *Rozdíl ve výši důchodů žen a mužů v EU. Výzkumné zjištění pro lotyšské předsednictví*. Získáno z http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0415087ENN_Web.pdf

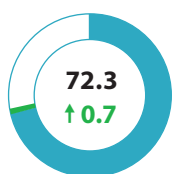
Práce

Oblast práce

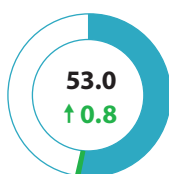

Dílčí oblasti

Účast

Segregace
a kvalita práce

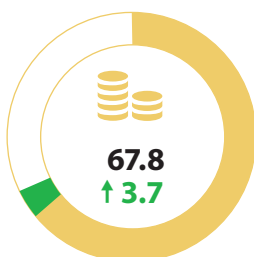
Skóre v oblasti práce a dílčích oblastech se od roku 2005 zvýšilo jen minimálně. Genderové rozdíly v zaměstnanosti měřené podle míry zaměstnanosti na základě ekvivalentu plného pracovního úvazku (FTE) se na úrovni EU nepatrně snížily, což lze z velké části připisovat poklesu účasti mužů na trhu práce.

Obecná míra zaměstnanosti žen (62 % v roce 2012) je stále hluboko pod cílem strategie Evropa 2020, který usiluje o dosažení 75% míry zaměstnanosti dospělé populace (ve věku 20–64 let). Skutečnost, že ženy často pracují na částečný úvazek, dosažení tohoto cíle ještě více komplikuje, jelikož míra zaměstnanosti se počítá spíše podle počtu odpracovaných hodin než podle počtu zaměstnaných osob.

Dílčí oblast segregace a kvality práce ukazuje mírné zlepšení, které můžeme připisovat zejména zlepšení pracovních podmínek. Schopnost pracovníků vzít si v pracovní době volno na jednu nebo dvě hodiny se téměř zdvojnásobila (z 18 % v roce 2005 na 33 % v roce 2012) a rozdíl mezi ženami a muži se snížil. Trh práce v Evropě je však stále rozdělen podle pohlaví. V roce 2012 v EU pracovalo téměř čtyřikrát více žen než mužů (30 % v porovnání s 8 % v oblasti školství, zdravotnictví a sociální práce.

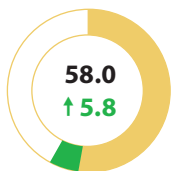
Peníze

Oblast peněz

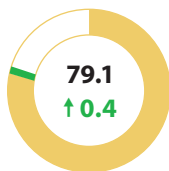

Dílčí oblasti

Finanční zdroje

Ekonomická
situace

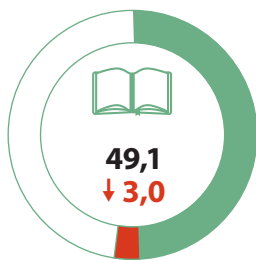
Skóre v oblasti peněz v letech 2005 až 2012 vzrostlo o 3,7 bodu. Pokrok v této oblasti můžeme do velké míry připisovat celkovému zlepšení přístupu k finančním zdrojům pro ženy i muže (o 5,8 bodu), avšak genderové rozdíly v této oblasti stále zůstávají významné a z velké části nezměněné.

Přestože skóre je nepatrně vyšší než u jiných oblastí, ženy v celé Evropě se potýkají s většími problémy z hlediska přístupu k finančním zdrojům. Ženy vydělávají méně než muži a mají nižší příjmy, včetně důchodů. Pokrok ve stírání genderových rozdílů v oblasti příjmů je mimořádně pomalý.

Účelem této oblasti je zachytit nerovnosti při rozdělování finančních prostředků mezi muži a ženami. To je stále obtížné, protože ukazatele příjmů a chudoby jsou počítány na úrovni domácností: předpokládá se, že ekonomická situace žen a mužů žijících v jedné domácnosti je stejná, a proto jsou rozdíly mezi chudobou a výší příjmů domácností z hlediska pohlaví stěží rozeznatelné. Měření dostupnosti prostředků na individuální úrovni by tak poskytlo více genderově relevantních informací a zobrazilo by realističtěji situaci ve sdílení příjmů mezi členy rodiny.

Znalosti

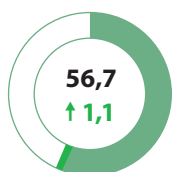
Oblast znalostí

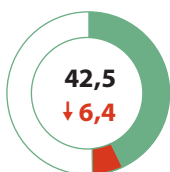
Pokles celkového skóre v oblasti znalostí (o 3 body) je výsledkem poklesu účasti dospělé populace (ve věku 15–74 let) na celoživotním učení, a to jak na formálním, tak na neformálním vzdělávání a odborné přípravě.

Dílčí oblasti

Dosažené vzdělání
a segregace

Celoživotní učení

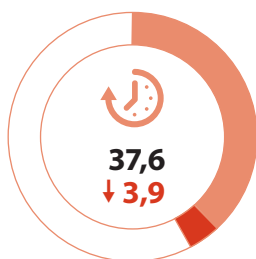

Dosažené vzdělání žen a mužů postupně roste a na úrovni vysokoškolského studia nyní vedou ženy před muži. Ženy jsou však stále soustředěny ve studijních oborech tradičně vnímaných jako „ženské“. V roce 2012 byly ženy v zemích EU-28 nadměrně zastoupeny mezi vysokoškolskými studenty v oborech týkajících se vzdělávání (77 %), zdravotnictví a sociální péče (73 %) a v humanitních a uměleckých oborech (65 %). Genderová segregace na všech úrovních vzdělávání vede k profesní segregaci a následně ovlivňuje budoucí kariérní možnosti žen i mužů.

V souvislosti s rychlými technologickými změnami a transformací trhu práce představuje celoživotní učení významnou oblast pro ženy i muže. Většina členských států je však velmi daleko od dosažení cíle zapojení 15 % dospělých ve věku 25 až 64 let do celoživotního učení, který stanoví strategický rámec evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (ET 2020).

Čas

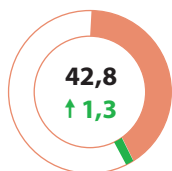
Oblast času

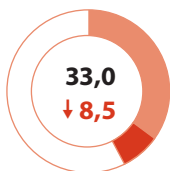
Oblast času dosahuje nejnižšího skóre ze všech oblastí indexu (37,6) a představuje největší problém, kterým je rozdělení času mezi ženami a muži. Pokles o 3,9 bodu v letech 2005 až 2010 byl způsoben zejména snížením množství času, který ženy i muži mohli věnovat společenským aktivitám.

Dílčí oblasti

Péče

Společenská

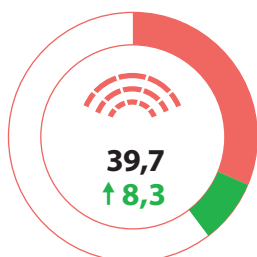

V EU se v průměru 77 % žen v porovnání s pouhými 24 % mužů věnuje vaření a domácím pracím každý den alespoň 1 hodinu nebo déle. Ženy dále nesou o mnoho větší odpovědnost za péči o rodinu. Nerovné rozdělení času doma se přenáší i na další společenské aktivity. Ve většině členských států se muži s větší pravděpodobností než ženy účastní sportovních, kulturních nebo volnočasových aktivit mimo domov.

Osobní čas trávený pečovatelskými povinnostmi má velký dopad na pracovní příležitosti a ekonomickou nezávislost žen. Zjištění potvrzují význam opatření k zajištění větší rovnováhy mezi pracovním a osobním životem pro ženy i muže, jako je například dostatečná nabídka cenově dostupných a kvalitních služeb péče o děti a další závislé osoby a pružné pracovní úvazky.

Moc

Oblast moci

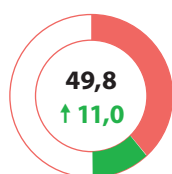

Oblast moci vykazuje druhé nejnižší skóre, a to i přes nejvýraznější nárůst od roku 2005 – o 8,3 bodu.

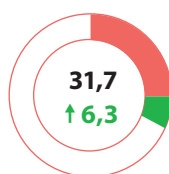
Výsledky ukazují značné zlepšení v zastoupení žen v podnikových radách veřejně kotovaných společností. Ve finančním odvětví však ženy na rozhodovacích pozicích téměř chybí. V roce 2014 pouze jedna z 28 centrálních bank měla v čele guvernerku, a to na Kypru. V témže roce byly v EU jen dvě ministryně financí – v Rumunsku a ve Švédsku.

Dílčí oblasti

Politické

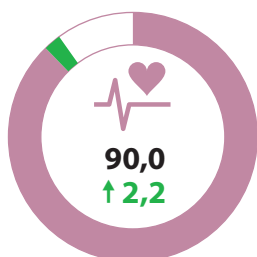
Ekonomické

V posledních několika letech opatření přijatá členskými státy a vhodné iniciativy na úrovni EU, jako je například navrhovaná směrnice o zlepšení genderové vyváženosti mezi nevykonnými členy správních rad, přispěly ke zdatnému zlepšení přístupu žen k vedoucím pozicím v podnikovém sektoru. K dosažení změny podnikové kultury je však zapotřebí rozsáhlejší veřejná debata a osvěta. Dlouhá pracovní doba a fyzická přítomnost v práci v kombinaci s tradičními mužskými styly vedení a nedostatkem průhlednosti v postupech nábory a povyšování zvýhodňují muže a posilují genderové rozdíly.

Zdraví

Oblast zdraví

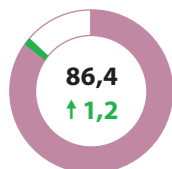

Zdraví je důležitou oblastí rovnosti žen a mužů. Zdraví přímo souvisí nejenom s osobním, sociálním a ekonomickým blahem, ale také s lidskou důstojností a fyzickou nedotknutelností. Skóre v oblasti zdraví od roku 2005 mírně vzrostlo o 2,2 bodu vlivem malého zlepšení zdravotního stavu a do větší míry vlivem lepšího přístupu ke zdravotní infrastruktuře. To se odrazilo ve větším počtu osob, jejichž potřeby v oblasti zdravotní a stomatologické péče jsou uspokojovány.

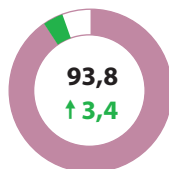
Jelikož nejsou k dispozici vhodné ukazatele, nezahrnuje stávající rámec měření rozdíly v chování ovlivňujícím zdraví mezi ženami a muži. Chování a životní styl žen a mužů se liší podle předem definovaných charakteristik mužství a ženství, a proto je velmi důležité zachytit rozdíly v chování mezi ženami a muži, které způsobují genderové rozdíly v oblasti zdraví.

Dílčí oblasti

Stav

Přístup

Evropské dotazníkové šetření o zdravotním stavu provedené v roce 2014 poskytne významné údaje o zdravotních faktorech, které budou zohledněny v dalším vydání indexu rovnosti žen a mužů.

Index rovnosti žen a mužů 2015: vedlejší oblasti

Násilí

Oblast násilí byla označena za největší rozdíl ze všech v roce 2013 kvůli nedostatku srovnatelných a harmonizovaných údajů na úrovni EU. Na základě průzkumu agentury FRA o násilí na ženách a údajů Eurobarometru navrhuje index rovnosti žen a mužů 2015 možný souhrnný ukazatel násilí na ženách. Rovněž analyzuje postoje k násilí na ženách a úroveň osvěty i důvěru v policejní a soudní orgány v dané společnosti. Analýza ukazuje, že v zemích, kde je míra rovnosti mezi ženami a muži podle indexu vyšší, je násilí na ženách vnímáno jako méně přijatelné a ženy násilí spíše oznámí. Nižší míra oznámeného násilí nemusí nutně odrážet nižší míru násilí, ale znamená spíše, že postoje k násilí na ženách, povědomí o tomto problému a důvěra v policejní a soudní orgány způsobují, že ženy případy neoznamují.

Závazek EU a jejích členských států vymýtit násilí na ženách je nutno podporovat důkazy v podobě systematických, srovnatelných a harmonizovaných údajů. Institut EIGE bude dále rozvíjet komplexní rámec měření násilí na ženách kombinováním údajů z šetření a správních zdrojů.

Protínající se nerovnosti

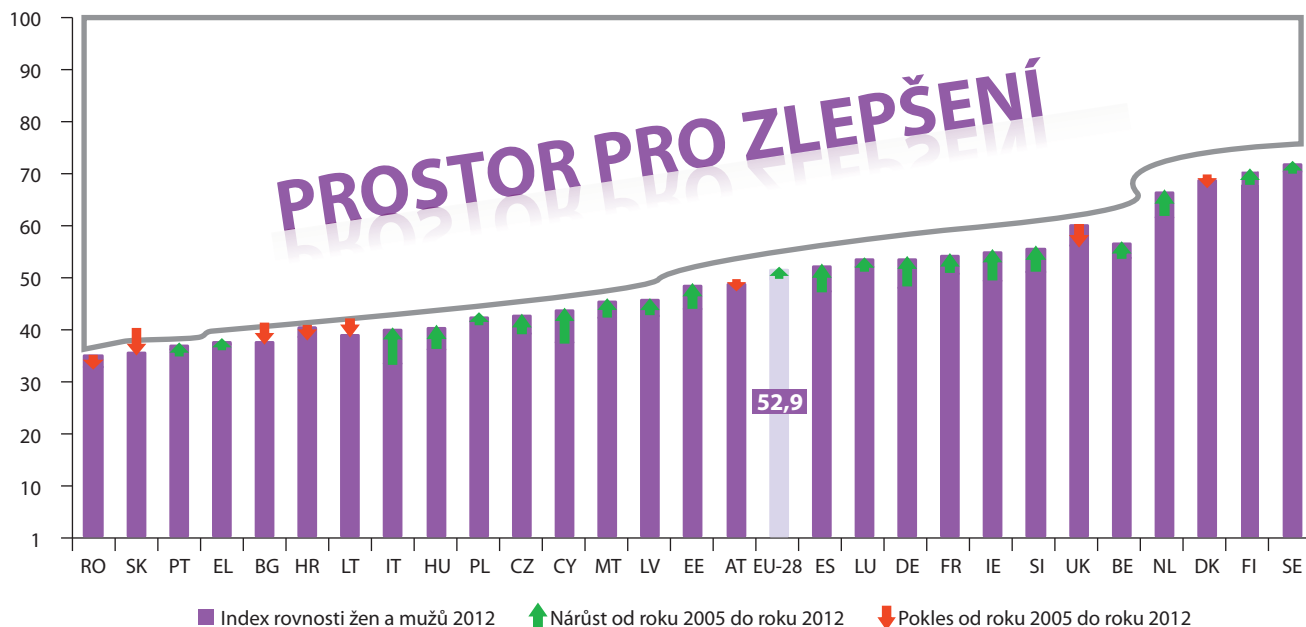

Oblast protínajících se nerovností se zabývá tím, jak se gender protíná s jinými aspekty, které mohou ovlivňovat životní zkušenosti žen a mužů. Například genderové rozdíly v oblasti zaměstnanosti jsou větší u pracovníků narozených v zahraničí než u státních příslušníků dané země, což poukazuje na potřebu dále analyzovat genderově podmíněné vzorce migrace. Tento aspekt nabývá na významu v souvislosti s vývojem přílivu uprchlíků, s nímž se EU v současnosti potýká. Zranitelní jsou také starší pracovníci, kteří čelí jednak omezenějšímu přístupu k zaměstnání a jednak větší nerovnosti mezi ženami a muži ve všech členských státech. Pochopení faktorů týkajících se spojení mezi genderem a diskriminací na základě věku je stěžejní, zejména při řešení problému chudoby mezi staršími ženami. V neúplných rodinách, zejména v domácnostech žen samoživitelek, je míra chudoby vyšší než u celé populace, což ukazuje, že při řešení chudoby a sociálního vyloučení je potřeba zahrnout genderový rozměr.

Je nezbytné diskutovat o způsobech protínání nerovností a dále je analyzovat a při tom mít na paměti, že ženy a muži nejsou homogenní skupiny. Další aktualizace indexu rovnosti žen a mužů se na tuto oblast zaměří podrobněji.

Index rovnosti žen a mužů

Index poprvé v Evropské unii vytvořil časové řady umožňující sledování rovnosti žen a mužů v pevně stanoveném období. Výsledky ukazují, že Evropská unie je **na půl cesty k dosažení rovnosti žen a mužů**, přičemž v letech 2005 až 2012 došlo jen k velmi zanedbatelnému pokroku.

Jedinečné funkce a výhody indexu rovnosti žen a mužů

Index rovnosti žen a mužů:

- umožňuje sledovat pokrok v oblasti rovnosti žen a mužů v čase v celé EU,
- pomáhá rozhodovacím orgánům při posuzování, kolik danému členskému státu zbývá k dosažení rovnosti žen a mužů,
- ukazuje různé dopady politik na úrovni EU a členských států pro ženy a muže,
- umožňuje provádět smysluplnou genderovou analýzu a srovnávání mezi různými politickými oblastmi,
- podporuje tvorbu a provádění politik a právních předpisů v oblasti rovnosti žen a mužů,
- zvyšuje povědomí rozhodovacích orgánů a veřejnosti o pokroku a problémech při provádění politik v oblasti rovnosti žen a mužů,
- poukazuje na nedostatek údajů a volá po harmonizovaných, srovnatelných a spolehlivých údajích, které jsou rozříděné podle pohlaví a dostupné pro všechny členské státy.

Evropský institut pro rovnost žen a mužů, EIGE

Evropský institut pro rovnost žen a mužů (EIGE) je znalostní centrum EU zaměřené na genderovou rovnost. EIGE poskytuje odborné znalosti a spolehlivé srovnatelné údaje o genderové rovnosti. Podporuje tím tvůrce a tvůrkyně politik a všechny příslušné orgány v jejich úsilí, aby se rovnost žen a mužů stala skutečností pro všechny v Evropě.

Více informací:

<http://eige.europa.eu>

<http://www.twitter.com/eurogender>

<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>

<http://www.youtube.com/eurogender>

<http://eurogender.eige.europa.eu>

Evropský institut pro rovnost žen a mužů, EIGE
Gedimino pr. 16 LT-01103
Vilnius
LITVA
Tel. +370 52157444
E-mail: eige.sec@eige.europa.eu

PDF	MH-01-16-023-CS-N	10.2839/7119	978-92-9218-914-3
Paper	MH-01-16-023-CS-C	10.2839/801939	978-92-9218-909-9